

ПРЕДСТАВЉЕН ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА „ИЗВЕШТАЈИ И НАРЕДБЕ НЕДИЋЕВЕ „ВЛАДЕ НАРОДНОГ СПАСА“ ЗА ОКРУГ ПОЖАРЕВАЧКИ 1941 – 1942. ГОДИНА“

Памћење живи кроз комуникацију

Поводом обележавања Дана Историјског архива Пожаревац и 75 година од победе над фашизмом, у свечаној сали Скупштине града Пожаревца представљен је Зборник докумената ИАП и Војног архива Министарства одбране Републике Србије „Извештаји и наредбе Недићеве „Владе народног спаса“ за Округ пожаревачки 1941

ција са темама које се односе на проблематику Другог светског рата. Посебну вредност за проучавање и разумевање сложених историјских процеса и феномена, а Други светски рат и активност Владе Милана Недића свакако јесу такви, имају примарни историјски извори, у конкретном случају група фондова „Српска влада Милана Недића“, која се чува у Војном архиву. Сачувана је архивска грађа која се односи на делатност Кабинета председника, Државног сек-

стицај и полазну основу у истраживању прошлости Пожаревца и околине, али и историје окупираних Србије у целини.

Темељи савременог европског друштва и идентитета изграђени су захваљујући победи антифашистичке коалиције у Другом светском рату, чија се идеологија темељила на веровању у прогрес

афирмишу националне вредности и нижу признања. Након обележавања стогодишњице од завршетка ратних сукоба и победе савезничких сила у Првом светском рату, Војни архив и ИАП наставили су ангажовање на пројектима посвећеним корпусу тема које се односе на историју окупираних Србије у Другом светском рату. Овај рад започет је 2005. године поставком изложбе два архива са тематиком Априлског рата, да би током 2016. године била публикована монографија на тему: „Окупирана Србија и

приређивача Зборника. Намера приређивача је била да публиковањем изабраних докумената укажу на значај и суштину организације окупационе начелства за функционисање система локалне управе, а тиме и читавог система власти у Србији за време Другог светског рата. Објављена документа одиста пружају веома детаљне информа-

Др Јасмина Николић

Милић Јовановић

Горан Пешировић

Др Ивана Крстић Мисић

Др Маријана Мраовић

– 1942. година“ – том 1, приређивача др Јасмине Николић и др Маријане Мраовић.

Честитајући Дан Историјског архива Пожаревац, заменик председника Скупштине града Пожаревца Милић Јовановић је истакао да ова установа својим радом и резултатима даје значајан допринос афирмацији нашег града.

–Пожаревац је са својим шест вековним постојањем одувек био град отвореног срца, за све људе

ретаријата, Општег, Правног и Одељења државне пропаганде, као и на делатност ресорних министарстава и других органа централне и локалне управе. Највреднији део тематског зборника докумената јесу сами приређени историјски извори, најчешће

који доноси примена разума, науке, образовања, успостављање власти народа, борба против неједнакости људи и залагање за друштво које радије гледа у будућност него у прошлост. Седамдесетпет година после победе над фашизмом много тога је заборављено. Изменио се сам дискурс антифашизма, биолошки су нестале многе генерације, започети су многи негативни процеси измене културе сећања. А памћење при-

Пожаревац у Другом светском рату“, а потом приређена и истоимена изложба у Дому Војске Србије, у априлу 2016. године.

–У времену обележавања 75 – годишњице од завршетка Другог светског рата и победе над фашизмом наше две установе донеле су одлуку да припреме и публикују тематски Зборник докумената који садржи извештаје и наредбе Недићеве владе за Округ пожаревачки у периоду од 1941. до 1944. године. Данас вам представљамо први том Зборника, који се односи на прве две године окупације и који документује страдање српског становништва у земљи захваћеној ратним вихором. Закључак је да се сви ми, у покушајима да перцепирамо и тумачимо историјске процесе, на почетку и на крају, морамо окренути архивима као „вечним изходништима историје“ и чуварима традиције. Зборник који је данас пред вама управо је резултат наших покушаја да досегнемо наведене циљеве, истакао је директор Војног архива.

ције не само о приликама у Пожаревцу и Округу пожаревачком у том раздобљу, већ откривају и методе и начине којима су се немачке окупационе власти служиле у читавој Србији, а такође обилују и подацима о постанку и ривалитету различитих политичких покрета на окупираној територији, збрињавање избеглица из НДХ, Словеније, Бачке и са Косова, о улози председника „Владе народног спаса“ Милана Недића, о покрету Косте Пећанца и Равногорском покрету, казала је др Ивана Крстић Мистрићеловић.

О чињеницама које се налазе на извештајима и наредбама „Владе народног спаса“, о трагању за хуманим, а наилазећи на суровост и окрутност, о вредностима сачуваних архивских докумената, говорила је коауторка Зборника др Маријана Мраовић, научни сарадник, начелник Одељења архивске грађе отворене за истраживање у Војном архиву.

–Иако је општа промена јавног дискурса утицала на мању окренутост историји Другог светског рата, истраживања која су обављена у последњој деценији представљала су потврду пораста интересовања за теме које се односе на делатност колаборационистичке Владе Милана Недића, историју институција културе и просвете у време окупације, као и на утицај окупације на културне прилике, свакодневни живот становништва под окупацијом и место појединца у ратом захваћеним подручјима. Први том Зборника докумената садржи уводну студију приређивача и збирку оригиналних, већим делом необјављених докумената из групе фондова „Српска влада Милана Недића“, која се чува у Војном архиву. Наведена група фондова пружа јединствене податке за истраживање рада Савета комесара и Недићеве владе током окупације. Публикован је изворно текст 50 архивских докумената са укупно 364 стране, рекла је између осталог др Маријана Мраовић.

Д. Динић

који су својим идејама и стваралаштвом дали значајан допринос у свим сферама друштвеног живота и рада. Данас, ИАП и Војни архив представљају зборник у коме се говори о човеку који је и нашем подручју, некада Пожаревачком, а данас Браничевском округу, направио велику несрећу. Надам се да ћемо данас употпунити наша сазнања новим чињеницама, рекао је Јовановић.

ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА – ПОЛАЗНА ОСНОВА У ИСТРАЖИВАЊУ ПРОШЛОСТИ

ИАП истражујући своја архивска документа, али проширивши своја истраживања са сарадницима на друге установе које чувају архивалије, у сарадњи и партнерству, до сада је објавио и поставио 7 изложби и 9 публика-

извештаји Округног начелства и наредбе Министарства унутрашњих послова Недићеве владе, који су се односили на Пожаревачки округ за године 1941. и 1942. Опширни извештаји објављени у овој књизи, како они које је периодично слао Округно начелство у Пожаревцу, тако и они које је израдила Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, садрже драгоцене податке о безбедносним приликама у округу, бројности и распореду немачких, колаборационистичких, партизанских и равногорских формација, као и о мерама које су предузимане за пацификацију становништва и сузбијање „комунистичке акције“.

Директорка Историјског архива Пожаревац др Јасмина Николић истиче да ће ова књига и објављени документи у њој несумњиво представљати значајан под-

пада заједници. Када умру они који памте, колективно сећање уступа место неком новом памћењу. Сведоци смо нестанка целе једне генерације сведока која памти најтеже злочине и катастрофе из периода Другог светског рата. Памћење живи кроз комуникацију. Уколико она нестане, заборав се јавља као последица. Људи се сећају само онога што кроз комуникацију могу да сместье у оквир колективног памћења. Такав концепт има и ова књига, нагласила је др Јасмина Николић.

АРХИВИ КАО ВЕЧНА ИСХОДИШТА ИСТОРИЈЕ

Директор Војног архива, капетан бојног брода Горан Петровић је подсетио да дугогодишња сарадња Војног архива и ИАП има посебан карактер у оквиру покретања и реализације пројеката којима се